

Тазкия дарслари (117-дарс). Гапда чуқур кетиш, сўкиш ва ачитиб гапириш

13:00 / 02.01.2021 5233

Учинчи офат - гапда чуқур кетиш.

Бу нарса оғизни тўлдириб, қофиясини келтирган ҳолда гапириш ила бўлади.

لَاقَمَّ لَسَوِ هَيْلَعُ هَلَلِ اِيْلَصِرْ هَلَلِ لُوسَرِّ نَأْ : هُنَّ عُهُلَلِ اِيضَرِّ رِبَاجُ نَعِ
نَوُقِّدَشَتْ مُلْ اَوِ اِنُورَاتَّرِّثَلِ اِمَّ اِيْقَلِ اَمَّوِي يِّنْ مُمُ كَدَعَبْ اَوِيْلِ اِمُ كَضَعَبْ اِنِ
يِّذَمَّرِّثَلِ اِهْ اَوِرْ نَوُقِّهَيْ فَتُّمُ لْ اَوِ

Жобир розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Албатта, менга энг ёмон кўринадиганингиз ва қиёмат куни мендан энг узоқ бўладиганингиз кўп гапирадиганингиз, оғзини тўлдириб гапирадиганингиз ва мутакаббирлик учун гапирадиганингиз», дедилар».

Термизий ривоят қилган.

Албатта, маърузачиларнинг қофиясини келиштириб, гўзал гапиришлари бу жумлага кирмайди. Чунки улар диний таълимотларни кишиларга етказиши учун одамларга таъсир қиладиган чораларни кўришлари зарур.

Тўртинчи офат – фаҳш, сўкиш ва ачитиб гапириш.

«Фаҳш» сўзи қабиҳ, уят, шармсизлик маъноларини англатади.

Уламолар фаҳшни қуйидагича таърифлайдилар:

Журжоний: «Фаҳш соғлом табиат нафрат қиладиган ва мустақийм ақл нуқсон санайдиган нарсадир», деган.

Роғиб: «Фаҳш – қабиҳлиги катта бўлган гаплар ва ишлардир», деган.

Аллоҳ таоло Аъроф сурасида марҳамат қилади:

رِيْبَ غِيْبٍ لَّوْ اَوْ مَثَلٍ اَوْ نَطَبٍ اَمْ وَاَهْنَمَ رَهْطٍ اَمْ شَحَاوَفٍ لَّيْبٍ رَمَحٍ اَمْ نِاْلُقِ
تَلَعٌ اَوْ لَوْ قَتْنَا وَاَنْ اَطْلُسُوهْ لِّزَنِيْ مَلِ اَمْ هَلَلَابُ اَوْ كُرْشُتْنَا وَاَوْ قَحْلٍ ا
نُومَلْعَتِ اَلْ اَمْ هَلَلِ ا

«Сен: «Роббим ошкора ва яширин фаҳш ишларни, гуноҳни, ноҳақ тажовузкорликни ва Аллоҳга Ўзи ҳеч қандай ҳужжат туширмаган нарсаларни шерик қилиб олишингизни ҳамда Аллоҳга нисбатан ўзингиз билмайдиган нарсени гапиришингизни ҳаром қилган, холос», деб айт» (33-оят).

Аввал айтилганидек, фаҳш иш улкан қабиҳликдир. Бундай ишлар хоҳ ошкора, хоҳ яширин бўлсин, барча-барчасини Аллоҳ ҳаром қилган.

Аллоҳ таоло мўмин бандаларни васф қилганида уларнинг фаҳшдан четда бўлишларини таъкидлаган.

Аллоҳ таоло Шууро сурасида марҳамат қилади:

نُورْفَعِيْ مُهْ اَوْ بَصْرَعِ اَمْ اِذَا وَاَوْ شَحَاوَفٍ لَّوْ اَوْ مَثَلٍ اَلْ اَبَاكَ نُوْبِنَنْتَجِيْ نِيْ دَلْ اَوْ

«Катта гуноҳлар ва фаҳш ишлардан четда бўладиган ва ғазабланган вақтда кечириб юборадиганлар учундир» (37-оят).

Уламоларимиз: «Фаҳш ишлар, деганда шаҳватга тааллуқли гуноҳлар кўзда тутилади», дейдилар. Фаҳш ишлар ичида катта гуноҳлар қаторига кирадиган зинокорлик ва баччабозлик кабилари ҳам бор, катта гуноҳлар сирасига кирмайдиганлари ҳам бор.

Инсон икки дунёда ҳам олий мақомга эришмоқчи бўлса, улкан гуноҳлар, фаҳш иш ва сўзлардан четда бўлмоғи лозим. Бунга эса фақат иймон билан эришилади. Қалби соф иймонга тўла кишигина катта гуноҳларни ва бузуқ ишларни қилмайди. Улардан четда бўлган соф иймонли бандаларгина Аллоҳ таоло ҳузурдаги яхши ва боқий нарсаларга соҳиб бўладилар.

Бу қабилдаги гапларни гапиришни шариат ман қилган. Улар чиркинликлар манбаси ва ёмонликлар уясиدير.

اَلْوَشْخُفُ لَ اِبْحٰى اَلْهَلَلِ اِنِّ : مَّ لَسَو وُهَيَلَعُ هَلَلِ اِيْلَصِه لَلْ اَلْوَسْرَ لَاقَو
نَسَحِ دَانَسَابِ دُوَادُ وُبَاْ هَاوَرِ : شَخَفَتَلِ

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Албатта, Аллоҳ уятсиз бўлмоқни ва уятсиз гапларнинг гапирилишини хуш кўрмайди», дедилар».

Абу Довуд яхши иснод ила ривоят қилган.

هَيَلَعُ هَلَلِ اِيْلَصِه لَلْ اَلْوَسْرَ لَاقَو : لَاقُو هُنَعُ هَلَلِ اِيْضَرِه لَلْ اَلْوَسْرَ لَاقَو
وَشَخَفَتَلِ اَبِ اَلْوَسْرَ لَاقَو : مَّ لَسَو وُهَيَلَعُ هَلَلِ اِيْلَصِه لَلْ اَلْوَسْرَ لَاقَو
نَسَحِ دَانَسَابِ دُوَادُ وُبَاْ هَاوَرِ : شَخَفَتَلِ

Абдуллоҳ розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Мўмин киши таъначи, лаънатчи, фоҳиша ва базий (сўконғич, аччиқ сўзли) бўлмайди», дедилар».

Фаҳш ва уятсизлик кўп ҳолларда уят гапларни очиқ-ойдин айтиш билан бўлади. Одатда бу нарсалар жинсий алоқага оид гапларни бешармлик ила гапириш орқали юзага чиқади. Аҳли солиҳлар ундай ибораларни ишлатмайдилар.

Хусусан, сўкишни кўп ишлатадиган одамлар катта гуноҳларга сабаб бўладилар. Улар олий илм даргоҳларини битирган, катта мансабларни эгаллаган, яхши кийиниб, яхши яшаётган бўлишлари ҳам мумкин.

Модомики, ичларида яхшиликка амал қилдирувчи куч йўқ экан, ўзларининг сўзларини тузатолмас эканлар, ким бўлишларидан қатъи назар, фосиқ бўладилар, маданиятсиз, тубан инсон ҳисобланадилар.

Ўзаро муомалада биринчи бўлиб сўккан одам катта маънавий жиноят қилган бўлади. Орадаги ҳурмат ва иззат, ўзаро тушуниш пардасини йиртган, ёмонликка йўл очган бўлади.

«Руҳий тарбия» китобидан